

Nr 52

Utlåtande i anledning av motioner om upphävande av lagen om åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet, m. m.

Andra lagutskottet har behandlat två till lagutskott hänvisade motioner, I: 39 av herr Björk och herr Larsson, Lars, samt II: 47 av fröken Berggren m. fl.

I motionerna, som är likalydande, har yrkats

»att riksdagen för sin del måtte fr. o. m. den 1 januari 1970 upphäva lagen den 4 juni 1964 om åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till lagstiftning, avseende möjligheter till undersökning och eventuell övervakning från polis- och socialmyndigheters sida i särskilt allvarliga fall av asocialitet, samt

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att behovet av forskning kring prostitutionens problematik bör uppmärksammas i samband med anslagsgivningen till social forskning».

Utskottet har i den ordning 46 § riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande över motionerna från rikspolisstyrelsen, riksåklagaren och socialstyrelsen. På begäran av utskottet har vidare Svenska kommunförbundet yttrat sig över motionerna.

Lagen om åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet

Lagen antogs vid 1964 års riksdag (prop. 128, 2LU 50) och trädde samtidigt med brottsbalken i kraft den 1 januari 1965. Ändringar i lagen har vidtagits 1966 (prop. 53, 2LU 44) och 1967 (prop. 147, 2LU 67). Ändringarna hängde samman med antagandet av lagarna om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall och angående omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda. Första lagutskottet har i utlåtande 1969: 32 tillstyrkt ändring i lagen från den 1 juli 1969, såvitt avser tjuogoettårsgränsen i 1, 5 och 6 §§ (se nedan). Dessa ändringar har samband med att samtliga tjuogoettårsgränser i barnavårdslagen föreslås sänkta till 20 år (prop. 25) och innebär att en motsvarande sänkning förordas i lagen om åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet.

I det följande lämnas en kortfattad redogörelse för innehållet i lagen.

Grundläggande bestämmelser (1—3 §§)

Den som fyllt tjuogoett år och underlåter att efter förmåga söka försörja sig hederligt samt för ett sådant asocialt liv att uppenbar fara föreligger för allmän ordning eller säkerhet, får intagas i arbetsanstalt enligt lagen (1 §). Domstol förordnar om sådan intagning på talan av allmän åklagare (2 §). För att sådant förordnande skall få meddelas skall det vara uppenbart att vederbörande inte genom hjälpåtgärder eller andra mindre ingripande åtgärder kan förmås till livsföring som ej är farlig för allmän ordning och säkerhet (3 § första stycket). I åtskilliga fall får förordnande om intagning i arbetsanstalt inte meddelas (3 § andra stycket). Detta gäller i följande fall, nämligen a) om vederbörande är i behov av sluten psykiatrisk vård, vård i vårdhem eller specialsjukhus för psykiskt utvecklingsstörda eller vård på allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare, b) om han dömts till fängelse i minst sex månader, ungdomsfängelse, internering eller skyddstillsyn eller omhändertagits för samhällsvård och mindre än ett år förflutit från det straffet till fullo verkställts eller påföljden eljest upphört eller samhällsvården slutligt upphört, eller c) om beslut angående hans avvissning, förpassning, förvisning eller utvisning ur riket kan verkställas.

Förfarandet (4—7 §§)

I fråga om utredningen och förfarandet i mål om intagning i arbetsanstalt äger i huvudsak vad som i allmänhet är föreskrivet om mål som rör allmänt åtal för brott, för vilket är stadgat svårare straff än fängelse i ett år, motsvarande tillämpning (4 §). Förekommer anledning, att någon som fyllt tjuogoett år för ett sådant asocialt liv som avses i 1 § får förundersökning inledas för utredning rörande alla omständigheter av betydelse för sakens bedömande. Under förundersökningen skall i erforderlig utsträckning samråd ske med arbetsförmedling, nykterhetsnämnd, socialnämnd, barnavårdsnämnd och övervakningsnämnd. I regel skall läkarundersökning ske (5 §). Om någon, som fyllt tjuogoett år, är skäligen misstänkt att föra ett sådant asocialt liv som avses i 1 § får han anhållas. Misstanken behöver således inte hänföra sig även till försörjningsrekvisitet i sagda paragraf. På detta stadium behövs inte heller någon utredning om lämpligaste åtgärd enligt 3 §. Enligt 24 kap. 7 § rättegångsbalken äger polisman i vissa fall gripa den, mot vilken skäl till anhållande förekommer, även om undersökningsledaren ännu inte beslutat om anhållande. Denna bestämmelse får inte tillämpas i fråga om lagen om åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet (6 § första stycket). Om det föreligger sannolika skäl att någon må intagas i arbetsanstalt och det skäligen kan befaras att han avviker eller eljest håller sig undan eller försvårar utredningen, får han häktas (6 § andra stycket).

Villkorligt anstånd och åtgärder i samband därmed (8—13 §§)

Enligt 8 § får rätten förordna om villkorligt anstånd med verkställande av dom å intagning i arbetsanstalt, om av särskild anledning får antagas att den dömda skall utan att domen verkställs förmås till sådan livsföring att fara för allmän ordning och säkerhet ej föreligger. Vid lagens tillkomst uttalade föredragande departementschefen utan erinran från riksdagen att de förutsättningar, som bör vara uppfyllda för att intagningsbeslut skall meddelas, inte får efterges eller uppmjukas inför möjligheten att meddela villkorligt anstånd med beslutets verkställande och att därav följer att sådant anstånd inte kan tänkas förekomma i någon större utsträckning. Han uttalade vidare bl. a. att anstånd självfallet inte bör beviljas schablonmässigt i alla förstagångsfall. Lagtexten fick sin utformning på förslag av lagrådet, som avsåg att markera den tämligen snäva tillämpning av stadgandet som sålunda var avsedd.

Den som erhåller villkorligt anstånd skall ställas under övervakning under en prøvotid av två år. Denna kan förlängas till tre år. Beträffande övervakningen gäller i huvudsak samma bestämmelser som vid övervakning under villkorlig frigivning från fängelsestraff. Om den som erhållit villkorligt anstånd har åsidosatt sina åligganden och det kan antagas att han inte skall låta sig rätta genom åtgärd som övervakningsnämnden äger vidtaga, må domstol förklara anståndet förverkat.

Anstaltsvård och eftervård (14—20 §§)

Den som intagits i arbetsanstalt får kvarhållas under en tid av högst två år (14 §). Så snart anledning är till antagande att den intagne efter utskrivning kommer att föra ett sådant liv att fara ej föreligger för allmän ordning och säkerhet, skall han utskrivas villkorligt. Om ej särskilda skäl äro däremot, skall villkorlig utskrivning äga rum senast när ett år förflutit av kvarhållningstiden (15 §).

Villkorligt utskrivne skall stå under övervakning. Prövotiden är två år. Även under den villkorliga utskrivningen gäller i huvudsak samma regler som under villkorlig frigivning från fängelsestraff (16 §). Om den villkorligt utskrivne inte iakttagit vad som åligger honom enligt lagen eller enligt föreskrift eller anvisning som meddelats med stöd därav, kan övervakningsnämnden förlänga prøvotiden till högst tre år eller besluta att han skall återintagas i arbetsanstalt. Den som återintagits skall ånyo utskrivas villkorligt, när samma förutsättningar som vid förstagångsutskrivning (15 §) föreligger. Utskrivning får dock ske tidigast efter sex månader.

Enligt 19 § skall slutlig utskrivning äga rum beträffande villkorligt utskrivne sist när prøvotiden utgår och beträffande intagen senast vid kvarhållningstidens slut.

I fråga om behandlingen av den som är intagen i arbetsanstalt gäller i princip vad som stadgas om behandling i fångvårdsanstalt (20 §).

Särskilda bestämmelser (21—27 §§).

Dessa bestämmelser innehåller bl. a. regler om åtalsprövning vid brott begångna av den beträffande vilken förordnats om intagning i arbetsanstalt, om verkställighet av dom å intagning i arbetsanstalt och om talan mot övervakningsnämnds beslut.

Vissa uttalanden vid lagens tillkomst

Behovet av särslagstiftning om samhällsfarlig asocialitet

Lagen om åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet ersatte 1885 års lag angående lösdrivares behandling. Förutsättningarna för tillämpning av lösdrivarlagen var medellöshet och sysslolöshet. Därutöver fordrades antingen kringstrykande liv eller underlåtenhet att efter förmåga söka ärligen försörja sig i förening med sådant levnadssätt att våda därav uppstod för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet.

I prop. 1964:128 med förslag till lagen om åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet, vilket förslag grundade sig på ett betänkande (SOU 1962:22) av en särskilt tillkallad utredningsman, uttalade *föredragande departementschefen, statsrådet Johansson*, att den i lösdrivarlagen givna beskrivningen av asocialitet var föråldrad. Han fortsatte.

Gångna tidars arbetslöshet har så gott som helt förlorat betydelse som orsak till asocialitet. Den asociala attityd som kringstrykande innebär utgör inte längre något allvarligt problem. Genom den skedda och alltjämt pågående befolkningsökningen i storstäderna har den svårartade asocialiteten främst kommit att koncentreras till dessa städer, där den blivit stationär och samtidigt svåråtkomlig till följd av möjligheterna för asociala människor att hålla sig anonyma.

Asocialitet är ett vidsträckt begrepp. Det omfattar en mängd skiftande mänskliga beteenden. Gemensamt för dem är att de enligt gängse uppfattning är till skada för samhället. Med en så vidsträckt begreppsbestämning kan man till asociala hänföra först och främst vissa brottslingar, framför allt sådana vilkas brottslighet är vanemässig, såsom sutenörer. Även vanebettlare, alkohol- och narkotikamissbrukare samt prostituerade kan räknas dit. Man har i dessa fall att göra med de mera direkt samhällsfarliga elementen. Till skada för samhället är emellertid även personer som till följd av arbetsovillighet ligger samhället eller sina medmänniskor till last utan att vara samhällsfarliga i den meningen att de begår brott eller har sådan livsföring som leder andra människor in i brottslighet eller parasiterande liv. Det kan i dessa fall vara fråga om förslummade och djupt förkomna människor, som främst behöver vård i någon form men som inte vill mottaga hjälp av samhället.

I det följande anförde departementschefen bl. a.

Utredningsmannens åsikt om asocialiteten som ett alltjämt allvarligt samhällsproblem synes väl grundad i det utredningsmaterial han haft till förfogande. Förekomsten av ett till storstäderna koncentrerat samhällsfarligt asocialitets Klientel vitsordas också av flertalet remissinstanser. Vad som framkommit vid remissbehandlingen ger ytterligare belägg för utredningsmannens uppfattning.

Jag finner således, i likhet med utredningsmannen och flertalet remissinstanser, klarlagt att det i vårt samhälle förekommer ett samhällsfarligt asocialt Klientel, som återfinns företrädesvis bland personer som lever på egna eller andras brott, som har pengar utan laglig inkomstkälla eller som på annat sätt genom sin livsföring utgör en fara för samhället. De mera svårartade fallen uppehåller sig i de delar av de stora städerna som utredningsmannen benämner träskområden. Enligt erfarenhet utgör dessa områden grogrund för kriminalitet, och särskilt allvarligt är att de — såsom understryks av flera remissinstanser — i allt större utsträckning drar till sig ungdom på glid. Samhällsfran framträder inte minst däri att den ungdom som en gång infångats i dessa områdets asociala miljöer, där alkohol- och narkotikamissbruk samt prostitution är vanligt förekommande, riskerar att sjunka så djupt i brottslighet och asocialitet att möjligheterna att återföra dem till ett ordnat levnadssätt äventyras.

Allmän enighet råder om att samhället med tjänliga medel måste kunna ingripa mot det samhällsfarligt asociala Klientelet. Även jag anser att denna uppfattning måste vara utgångspunkten när man söker en lösning av lösdrivarfrågan.

I fråga om lösningen av denna fråga anförde departementschefen sammanfattningsvis följande.

Lagstiftningsmässigt står endast tre alternativ till buds härför: att även i fortsättningen grunda ingripandena på den nuvarande lösdrivarlagen efter vissa ändringar, att upphäva lösdrivarlagen och för nödvändiga ingripanden lita till vård- och kriminallagstiftningen eller att ersätta lösdrivarlagen med en ny lag, som direkt åsyftar att möjliggöra ingripanden mot samhällsfarligt asociala. Det asociala Klientelet är i stor utsträckning i behov av vård. Så långt det är möjligt bör man därför söka komma till rätta med asocialitet med hjälp av vårdlagstiftningen. Det skulle dock stå i strid mot rättssäkerhetens krav att åberopa ett förment vårdbehov såsom avgörande motiv för ett tvångs ingripande. Utan tvekan finns ett rest Klientel bland de samhällsfarligt asociala, som därför inte kan omhändertas med stöd av vårdlagstiftningen. Inte heller ger kriminallagstiftningen tillräckliga möjligheter att ingripa mot detta rest Klientel. Liksom utredningsmannen och det alldeles övervägande antalet remissinstanser har jag sålunda kommit till slutsatsen att särskild lagstiftning om åtgärder mot samhällsfarlig asocialitet fortfarande erfordras. Gällande bestämmelser måste dock grundligt omarbetas och jag förordar därför att lösdrivarlagen nu ersätts med en ny lag om åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet. Den allvarligaste samhällsreaktionen på samhällsfarlig asocialitet bör därvid liksom hittills vara ett frihetsberövande i form av tvångsintagning i någon för detta Klientel avsedd anstalt. Jag vill emellertid redan här betona, att omhändertagande på anstalt enligt en sådan lag bör komma i fråga endast när den samhällsfarliga asocialiteten inte kan undanröjas med andra medel såsom lagföring eller vård och hjälpatgärder.

Detta bör beaktas vid lagens utformning. Härigenom kommer tillämpningsområdet för lagen att krympa i samma mån som resurserna inom angränsande vårdområden ökas.

Allmänna grunder för lagstiftningen

I detta hänseende uttalade departementschefen bl. a. följande.

Lösdrivarlagens syfte är att möjliggöra ingripande för att avvärja fara för brottslighet. Grundtanken i utredningsmannens förslag är likaså att den särskilda lag som han föreslår i första hand skall tillgodose samhällsskyddet. Av vad jag förut anfört om behovet av en sådan lag framgår, att även jag anser samhällsskyddet böra tagas till utgångspunkt när det gäller att utforma förutsättningarna för en sådan lags tillämplighet.

Eftersom det inte är fråga om ingripande i anledning av ett begånget brott, kommer lagen inom det rådande systemet att ligga i ett gränsområde mellan kriminallagstiftning och vårdlagstiftning. Föreligger ett vårdbehov och kan vård anordnas, saknas anledning att tillämpa den särskilda lagen även om den sjukdom eller missanpassning, som föranleder vårdbehovet, tillika är samhällsfarlig.

Vid utformningen av förutsättningarna för ingripanden är det viktigt att skilja mellan frihetsberövanden som har sin grund i ett klart vårdbehov och frihetsberövanden som sker för samhällsskyddet. Att man även i samhällsskyddsfallen strävar efter att bereda vårdsynpunkterna största möjliga utrymme — på det sättet att man sedan beslut fattats om tvångs-ingripande söker finna den lämpligaste behandlingsformen — har stundom medfört att denna viktiga skillnad inte alltid uppmärksammas.

Uppgiften blir således att närmare beskriva den asociala livsföring, som utan att vara brottslig är så samhällsfarlig att tvångs-ingripande bör ske. Utredningsmannen framhåller att man endast genom att ange objektiva kriterier på en sådan livsföring kan få garantier för att rättssäkerhetssynpunkterna blir vederbörligen tillgodosedda. Detta överensstämmer med remissinstansernas uppfattning och även jag ansluter mig härtill. Svårigheten är emellertid att det här blir fråga om att beskriva mera ett visst levnads-sätt än, såsom oftast inom straffrätten, vissa konkreta handlingar. Dock förekommer inom straffrätten sådana uttryck som vanemässigt, yrkesmässigt, stadigvarande utnyttjande, allmän fara för människors liv eller hälsa osv. Något från rättssäkerhetssynpunkt betänkligt avsteg från vad som eljest gäller om förutsättningar för frihetsberövande kan därför inte sägas föreligga om blott beskrivningen görs tillräckligt konkret och uttömmande.

Enligt flera remissinstansers uppfattning fyller utredningsmannens redogörelse för de kategorier asociala som bör få omhändertagas inte dessa krav. Kritiken tar sikte både på det sakliga innehållet och på förslaget att i lagtexten endast låta detta komma till uttryck i ett kortfattat och allmänt hållet stadgande. Till en början vill jag i det följande i anslutning till utredningsmannens förslag och remissyttrandena uppehålla mig vid de olika fall där omhändertagande bör få ske.

Härefter behandlade departementschefen frågan om avgränsningen av det klientel, mot vilket ingripande enligt den föreslagna lagen skulle kunna göras. Han uppehöll sig därvid vid följande grupper, nämligen bettlare, kriminella element, prostituerade, sutenörer, och parasiter. Beträffande den

utförliga framställningen i denna del hänvisar utskottet till propositionen (s. 65). Beträffande ingripande mot sutenörer är därutöver lagrådets yttrande av särskilt intresse liksom departementschefens uttalande vid propositionens avlåtande (prop. s. 130 och s. 140).

Efter nämnda framställning fortsatte departementschefen.

Som jag förut anfört kan samhällsskyddet mot samhällsfarligt asociala i många fall tillgodoses genom hjälp- och vårdåtgärder. Den samhällsreaktion som i sådant sammanhang kommer i fråga behöver inte såsom brottspåföljderna utformas med beaktande av hänsyn till den allmänna laglydnaden. Även om ingripandet också kommer att tillgodose samhällsskyddet, har man därför större möjligheter att direkt beakta de individuella förhållandena. Som jag i det föregående utförligt redogjort för kan emellertid hjälp- och vårdåtgärder enligt angränsande vårdlagstiftning inte alltid vidtagas. Utanför vårdmöjligheterna faller ett restklientel av asociala. För min del vill jag med skärpa framhålla, att jag finner det angeläget att restklientelet blir så litet som möjligt. Samhällsåtgärder som kan grundas i första hand på ett vårdbehov och som därigenom i andra hand tillgodoser samhällsskyddet är att föredra framför åtgärder som primärt grundas på behovet av samhällsskydd. Jag biträder således förslaget att den särskilda lagen skall vara subsidiär i förhållande till angränsande vårdlagstiftning och att detta anges som ett uttryckligt villkor för dess tillämpning. Är de av utredningsmannen angivna sociala hjälpåtgärderna tillräckliga för att tillgodose samhällsskyddet — en fråga som har nära samband med hur klart hjälpbehovet kan påvisas och hur sannolikt det är att vederbörande skall tillgodogöra sig hjälpen — måste de också vara bättre ägnade att främja resocialisering än tvångsintagning på anstalt. Gentemot den i några yttranden framkomna uppfattningen att särslagstiftningen bör få tillämpas även om vårdlagstiftningens resurser inte är helt uttömda vill jag framhålla att jag anser det angeläget att tvångsintagning på anstalt tillgrips endast såsom en sista utväg. För att skapa garanti för att hjälpåtgärder verkligen prövas anser jag vidare i enlighet med utredningsmannens förslag lämpligt att det föreskrivs att det skall vara uppenbart att sådana åtgärder inte är tillfyllest för att intagning på anstalt skall få ske. Så kan först och främst vara fallet om samhällsskyddet gör någon form av tvångsinternering nödvändig samt vidare om hjälpåtgärder redan prövats utan att vederbörande kunnat återföras till ett ordnat liv. Även andra fall kan givetvis tänkas där hjälpåtgärder uppenbarligen skulle vara gagnlösa.

I sitt av *riksdagen* godkända utlåtande, nr 50, framställde andra lagutskottet inte någon erinran mot de ovan upplagda uttalandena.

Lagens tillämpning

Vid rikspolisstyrelsens remissyttrande har fogats statistiska uppgifter om lagens tillämpning i de tre största städerna. Vidare innehåller riksåklagarens yttrande uppgifter om i vilken utsträckning talan väckts enligt lagen. I sammanfattning visar uppgifterna, som avser åren 1965—1968, följande. I hela landet har talan om intagning i arbetsanstalt väckts i endast åtta fall,

varav ett i Stockholm och sju i Göteborg. Svarande i samtliga fall var kvinnor. Asocialiteten bestod genomgående i gatuprostitution. I Stockholm har sammanlagt fem anhänganden gjorts med stöd av lagen men talan har endast väckts i nämnda fall, i vilket kvinnan erhöll villkorligt anstånd med intagning i arbetsanstalt. I Göteborg har sammanlagt 22 prostituerade kvinnor anhållits. Av dessa har 15 frigivits utan att talan mot dem väckts. Flerparten av kvinnorna har intagits på mentalsjukhus. Mot de övriga sju har talan väckts. I två fall har talan slutligen ogillats. I fyra fall har förordnande om villkorligt anstånd med intagning i arbetsanstalt meddelats. I det återstående fallet förordnades att kvinnan skulle intas i arbetsanstalt utan att villkorligt anstånd gavs. Utöver de här lämnade uppgifterna må nämnas, att enligt kriminalvårdsstyrelsen skall ytterligare en person — en man — ha intagits på arbetsanstalt under den aktuella perioden.

Av de erhållna statistiska uppgifterna framgår vidare följande. I Stockholm har under tidsperioden redovisats över 1500 ärenden, av vilka mer än två tredjedelar avsåg män, med anledning av ifrågasatt samhällsfarlig asocialitet. I 81 fall överlämnades ärendet till åklagarmyndigheten och föranledde, som ovan angivits, fem anhänganden. De övriga ärendena avskrevs av skilda anledningar. I 491 ärenden var det fråga om nykterhetsvårdsfall, i 155 ärenden pågick utredning om brott, i 191 ärenden hade väckts åtal för brott och i 187 ärenden stod vederbörande under övervakning på grund av ådömd skyddstillsyn m. m. I inte mindre än 211 fall avskrevs ärendet till följd av den ettårsgräns som finns i 3 § andra stycket b) asocialitetslagen och för vilken ovan redogjorts.

I Malmö har fortlöpande verkställt undersökning beträffande ett antal hos polisen kända personer. Undersökningarna har avsett två kriminella män och 56 kvinnor, huvudsakligen prostituerade. Icke i något fall har, som framgår av det inledningsvis anförda, förutsättning för väckande av talan enligt lagen ansetts föreligga.

I detta sammanhang må även anmärkas, att statsrådet Kling i ett interpellationssvar år 1967, för vilket redogörs i det följande, upplyst att under åren 1965 och 1966 i Göteborg handlagts 260 ärenden rörande lagen.

Interpellationssvar 1967

I en interpellation vid 1967 års riksdag frågade herr Björk chefen för justitiedepartementet om denne mot bakgrunden av dittills vunna erfarenheter av lagen om åtgärder mot samhällsfarlig asocialitet ansåg att lagen var meningsfull. I svar på interpellationen den 11 maj 1967 lämnade statsrådet Kling bl. a. uppgifter om antalet ärenden som redovisats från Stockholm och Göteborg under 1965 och 1966 — 1043 respektive 260 — och om de fåtal fall av dessa som föranlett åklagarprövning och talan vid domstol. Härefter anförde statsrådet Kling.

De relativt många ärenden som således har redovisats från Stockholm och Göteborg har i allmänhet inte innefattat någon mer omfattande undersökning och har därför inte tagit polisens utredningsresurser i anspråk i sådan omfattning som antalet ärenden kan ge sken av. Ofta har undersökningarna begränsat sig till lätt och snabbt genomförda kontrollåtgärder i fråga om påträffade personer som misstänkts för samhällsfarlig asocialitet. I Göteborg synes denna kontroll mestadels ha skett vid kortfattade förhör på gatan. Dessa undersökningsåtgärder får å andra sidan anses ha haft en uppgift att fylla i polisens arbete att upprätthålla allmän ordning och säkerhet.

Enbart det förhållandet att förordnande om intagning meddelats endast i ett fåtal fall kan inte anses innebära att asocialitetslagen saknar mening. Av lagen följer att intagning i arbetsanstalt skall ske endast om andra vårdformer, exempelvis intagning på alkoholistanstalt, eller hjälpåtgärder av mindre ingripande art, t. ex. anskaffande av arbete, socialhjälp och sjukvård, inte står till buds. I större utsträckning än intagning i arbetsanstalt syftar dessa vårdformer och hjälpåtgärder till att angripa orsakerna till den asociala livsföringen. Det kan därför sägas från samhällets synpunkt vara till fördel om ett ingripande av sådant slag kan ske i stället för intagning i arbetsanstalt. Vid bedömandet av asocialitetslagens betydelse måste därför hänsyn tas till i vilken omfattning som de redovisade ärendena har utmynnat i sådan tillrättaförande åtgärd.

Av de uppgifter som har inhämtats framgår inte klart i vilken utsträckning polisens ingripanden enligt asocialitetslagen har lett till sådana positiva åtgärder. Man vet t. ex. inte i vad mån den kontakt som polisen har tagit med de socialvårdande myndigheterna i någon större utsträckning har resulterat i att dessa har gjorts uppmärksamma på personer, som inte tidigare har varit föremål för deras åtgärder. Däremot torde man kunna utgå ifrån att polisens ingripande i många fall har aktualiserat förnyade ingripanden från de sociala organens sida.

Det har vidare framhållits i olika sammanhang att det behövs en lagstiftning på detta område för att polisen med framgång skall kunna bekämpa brottsligheten redan i dess grogrund och att ett upphävande av lagen skulle beröva polisen en av dess möjligheter att förhindra sådan brottslighet som bottnar i asociala levnadsförhållanden.

Det finns således skäl som talar för att lagen fyller en uppgift när det gäller att ingripa mot och att avhjälpa asociala levnadsförhållanden. Därmed är emellertid inte sagt att lagen kommer att visa sig ha en sådan självständig betydelse i framtiden att den bör bibehållas. Med hänsyn till den förhållandevis ringa erfarenhet man ännu har av lagens tillämpning är det dock för tidigt att nu uttala någon bestämd mening i den frågan.

I den följande debatten uttalade statsrådet Kling bl. a. att det framgick av de redovisade siffrorna att myndigheterna vid sin tillämpning av lagen helt och hållet följt de intentioner som lagstiftaren uttalade vid lagens tillkomst; i ett fåtal fall hade ingripandena lett till någon påföljd enligt lagen.

Remissyttranden

I det följande återges med smärre ändringar av redaktionell natur det väsentliga innehållet i remissyttrandena.

Rikspolisstyrelsen har vid sitt yttrande fogat redogörelse från Stockholms,

Göteborgs och Malmö polisdistrikt över erfarenheter av tillämpningen av asocialitetslagen samt synpunkter på lagen med förslag till ändringar. En kortfattad sammanfattning av det statistiska material, som lämnats i dessa redovisningar, har upptagits i ett särskilt avsnitt ovan. Av polismyndigheternas yttranden må vidare återges följande.

Polismästaren i Stockholm anför.

Erfarenheterna från fyra års tillämpning av asocialitetslagen har givit vid handen, att polisens möjligheter att komma till rätta med det starkt asociala klientel, som ovedersägligen finnes i Stockholm, genom lagens utformning starkt beskurits.

Bestämmelsen i 6 § att polisman icke äger med stöd av lagen utan beslut av anhållningsmyndigheten gripa den mot vilken skäl till anhållande förekommer har märkbart försvårat insättande av effektiva och snabba åtgärder från polisens sida. Sådana var väsentligt lättare att åstadkomma, då den som skäligen kunde misstänkas föra ett samhällsfarligt asocialt liv kunde omhändertagas av polisman, personlig kontakt kunde nås med honom och utredning om hans levnadsomständigheter verkställas. Värdefull utredning för bedömning av frågan om den lämpligaste socialvårdande behandlingen för honom kunde på detta sätt ernås på ett tidigt stadium i asocialitetsutvecklingen.

Mot bakgrunden av de erfarenheter som gjorts synes mig i asocialitetslagen böra införas en befogenhet för polisman att för utredning provisoriskt omhändertaga den som skäligen kan misstänkas föra ett samhällsfarligt asocialt liv.

En starkt bidragande orsak till att lagen tillämpats i mycket liten omfattning har varit den beskränkning av möjligheterna att ingripa mot det asociala klientelet som skett genom bestämmelsen om den s. k. ettårs-regeln i 3 §.

Vid polisens övervakning av det klientel, som uppfyller rekvisiten för asocialitet enligt lagens första paragraf, har det visat sig, att de flesta dömts till sådant straff som medför tillämpning av ettårs-regeln. Asocialitetslagen kan således inte brukas mot dessa, vilket de väl känner till. De fortsätter därför ofta sitt asociala leverne utan att under ettårsperioden behöva riskera intagning på arbetsanstalt.

Av sammanställningen framgår att i icke mindre än 211 av de fall som i Stockholm föranlett utredning enligt asocialitetslagen under åren 1965—68 det klientel, varom här är fråga, icke kunnat avhålla sig från att föra ett samhällsfarligt asocialt liv under ettårsperioden. Har den som dömts till påföljd under övervaknings- eller tillsynstiden icke återgått till en social livsföring, finns det knappast anledning antaga att han skall göra det under den därpå följande ettårsperioden, då han har att helt taga hand om sig själv. Om vederbörande ånyo begått brott, kan ett nytt riskfritt år följa med påföljd att asocialitetslagens eventuella tillämpning framskjutes ytterligare i tiden.

Ettårs-regeln gör det i stort sett omöjligt att effektivt ingripa mot personer, som inte kan omhändertagas inom befintliga sociala vårdformer men vilkas asocialitet är av så allvarlig art, att samhället icke rimligen kan förhålla sig passivt därtill. Därest asocialitetslagen skall få åsyftad verkan är det angeläget att ettårs-regeln i 3 § upphäves. Redan vetskapen om att åtgärder enligt asocialitetslagen kunde komma att sättas in omedelbart skulle verka återhållande på det asociala klientelet.

Polismästaren i Göteborg anför.

I Göteborg uppehåller sig ett stort antal personer, som kan betecknas som asociala och samhällsfarliga. Det är av stor vikt att det finns möjlighet ur ordnings- och säkerhetssynpunkt att ingripa mot dessa. Asocialitetslagen ger även om dess tillämpningsområde är snävt vissa sådana möjligheter. Enbart den omständigheten att de asociala personerna känner till att ingripande kan ske enligt lagen torde enligt polismyndighetens uppfattning utgöra en återhållande faktor. Att ersätta de i lagen upptagna tvångsåtgärderna med positiva åtgärder av socialvårdsnatur torde med hänsyn till det asociala klienteletts inställning ej vara realistiskt.

Beträffande ettårsgränsen i 3 § andra stycket b) anför polismästaren.

Det är polismyndighetens erfarenhet att många av dem som står under övervakning kvarbliver i samma miljö som tidigare och risken för att de återfaller i ett sysslöst och asocialt liv när övervakningen upphör är stor. Med den angivna begränsningen i lagen kan ingripande ej ske inom ett år efter övervakningens upphörande. Under denna tid kan de sjunka så djupt i asocialitet att möjligheterna att återföra dem till ett ordnat levnadssätt äventyras. Polismyndigheten får med hänsyn härtill föreslå att den ifrågasvarande tidsbegränsningen slopas eller att tiden avsevärt förkortas.

Polismästaren i Malmö har vid sitt yttrande till rikspolisstyrelsen fogat promemorior, som upprättats av polismän i befälsställning som handlagt ärenden rörande asocialitetslagen. Även i dessa promemorior anföras att lagen inte kunnat effektivt tillämpas till följd av ettårsregeln i 3 § andra stycket b) och inskränkningen i 6 § i fråga om polismans befogenhet att gripa den som skäligen kan misstänkas att föra ett sådant asocialt liv som avses i 1 §. Vidare anföras bl. a., att en ytterligare brist i den nuvarande lagstiftningen är, att den dolda eller maskerade prostitutionen, som förekommer inom massageinstitut, stripteaseklubbar, sexfilmklubbar m. m., är oätkomlig för lagen, trots att verksamheten inom nämnda institut och klubbar är klart asocial.

Polismästaren framhåller, att nedgången i antalet ingripanden enligt asocialitetslagen i förhållande till ingripanden enligt lösdriverilagen är en följd av asocialitetslagens konstruktion och de bristande möjligheter denna lag ger i fråga om även ringa ingripanden från polisens sida. Vidare anför polismästaren bl. a. följande.

Ett av argumenten för upphävande av lagen är enligt motionärerna, att lagen på ett orättvist sätt hänger som ett hot över en viss mindre kategori prostituerade, vilka icke haft förslagenheten att med möjliga medel gardera sig mot densamma. Jag tillåter mig betvivla existensen av en sådan känsla visavi denna lag hos någon prostituerad överhuvudtaget. Då jag trots min uppfattning om asocialitetslagens bristande tjänlighet som medel för ingripanden mot grövre asocialitet anger det mindre välbetänkt att upphäva denna lag på sätt i motionerna föreslagits, beror detta framför allt på att lagen trots sina markanta brister likväl måste uppfattas som en deklaration av samhällsmakternas ogillande inställning till vissa yttringar av grovt asocialt levnadssätt. Ett upphävande av lagen utan att den samtidigt ersättes av

annan lagstiftning skulle psykologiskt otvivelaktigt leda till tanken att samhället, statt i nödsituation, ansett sig böra mer eller mindre legalisera asocialitet t. o. m. i grova, »sambällsfarliga» former.

Den väsentliga behällningen av motionerna ger utan tvivel förslaget om åtgärder för tillskapandet av en lagstiftning, som ger möjligheter till undersökning och eventuell övervakning från polis- och socialmyndigheters sida i särskilt allvarliga fall av asocialitet. Jag delar helt uppfattningen om behovet av en sådan lagstiftning och tillstyrker motionens förslag i denna del.

För *egen del* anför rikspolisstyrelsen, att anledningen till att de undersökningar som verkställt med stöd av asocialitetslagen endast i ett fåtal fall lett till fällande dom torde vara de begränsningar som införts i lagens tillämpningsområde. Övervägande antalet undersökningar som företagits med stöd av lagen har, anför styrelsen, resulterat i vård eller andra åtgärder, såsom överförande för nykterhets- eller mentalsjukhusvård.

Styrelsen fortsätter.

Rikspolisstyrelsen anser att det under sådana omständigheter starkt kan ifrågasättas om det finns skäl att bibehålla lagen. Nuvarande kriminal- och vårdlagstiftning ger stöd för ingripande mot flertalet personer i det klientel, som avsågs med lagen. Även för det fåtal personer, huvudsakligen prostituerade, mot vilka ingripande nu sker med stöd av lagen, bör enligt styrelsens uppfattning möjlighet till omhändertagande och behandling beredas inom vårdområdet. En utredning rörande denna fråga bör därför komma till stånd.

Riksåklagaren konstaterar — mot bakgrunden av det fåtal fall under 1965—1968 i vilka talan enligt lagen väckts och utgången av dessa mål — att lagen tillämpats i mycket liten omfattning. Han anför härefter följande.

Även om erfarenheterna av lagens tillämpning således hittills är mycket begränsade, kan det inte uteslutas att lagens existens haft viss betydelse för ordningens upprätthållande på allmän plats. Det är också tänkbart att den i och för sig relativt begränsade möjlighet till polisiering, som lagen medger, ibland bidragit till att rymlingar från anstalter och andra efterlysta personer kunnat gripas. Lagens betydelse i dessa hänseenden är dock så osäker att den inte ensam kan anses utgöra tillräcklig motivering för att bibehålla lagen, om denna inte fyller någon väsentlig funktion i övrigt.

Det torde få anses ådagalagt att de syften, som enligt förarbetena legat till grund för lagen, uppnåtts i mycket ringa grad. Av de olika grupper av asociala personer som man avsett att kunna omhänderta enligt lagen — bettlare, prostituerade, sutenörer och kriminella element i övrigt — är det sålunda bara de prostituerade som blivit föremål för omhändertagande. Mot denna grupp synes ingripandena för övrigt ha skett tämligen slumpmässigt och de har praktiskt taget varit begränsade till ett av rikets åklagardistrikt. Vid sådant förhållande torde det med fog kunna ifrågasättas om det finns skäl att bibehålla lagen. Det samhällsfarliga asociala klientel, som man inte kan ingripa mot med vare sig kriminal- eller vårdlagstiftning i gällande utformning, måste antagas vara mycket litet. De problem, som detta klientel likväl skapar, synes mig inte vara ägnade att lösas med en tvångslag utan snarare genom positiva åtgärder av socialvårdskaraktär. Jag delar alltså motionärernas uppfattning om angelägenheten av en skyndsam utredning rörande dessa frågor.

Socialstyrelsen tillstyrker i ett utförligt yttrande bifall till yrkandet om upphävande av lagen om åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet.

Till en början uppehåller sig styrelsen vid möjligheterna att bistå och reducera asocialitetsklientelet i storstäderna. Styrelsen erinrar därvid om att den utredningsman, vars förslag ligger till grund för lagen, framhöll att lagen borde riktas mot ett gravt asocialt klientel som levde i storstädernas »träskområden» och som ansågs samhällsfarligt eftersom det kunde antagas komma att snart återfalla i tidigare kriminalitet eller sådan asocialitet som alkohol- och narkotikamissbruk. Styrelsen anför vidare.

Det står numera klart att »träskområdena» i regel utgöres av byggnadslum som i storstäderna framför allt uppträder på platser där nya eller ifrågasatta nya stadsplaner förhindrat reparationer och nybyggnad. Några andra bostäder än rivningshus i dylika kvarter kan i storstäderna ofta icke erbjudas personer som skall återinträda i samhällslivet efter utskrivning från slutna anstalter för framför allt kriminalvård och nykterhetsvård. Här logerar ofta också narkomaner, även sådana narkomaner som icke varit omhändertagna på anstalter för kriminella eller alkoholmissbrukare. Även om dylika människor skulle visa arbetsvilja har de i regel mycket svårt att få arbete med hänsyn till att de saknar bostad och med hänsyn även till den belastning som anstaltsvården och bakgrunden till denna utgör. Om asocialitetslagen tagits i bruk så att arbete på arbetsanstalt kommit att verkställas i större omfattning kan man befara att även flertalet av detta klientel efter utskrivningen skulle i stor utsträckning ha återvänt till »träskområdena». Det finns nämligen knappast anledning antaga att den i asocialitetslagen föreskrivna eftervården skulle fungera mera effektivt än eftervården i övriga, här berörda vårdformer.

Bedömningen av de missanpassades problem har sålunda förskjutits under senare år. Man har alltmer börjat beakta de svårigheter till återanpassning i samhället som slutna, tvångsvis genomförd vård medför. Avstängningen i och för sig från samhällslivet har givetvis härvidlag en negativ effekt. Samtidigt har man också alltmer börjat inse att arbete utfört under tvång och mot ringa eller ingen ersättning är en dålig metod att skapa motivation för ett lyckat återinträde i arbetslivet. Eftervårdens resurser har varit alldeles för knappt tillmätta.

Dessa nyare strömningar torde i avsevärd utsträckning komma att sätta sin prägel på planläggningen av hela den sociala verksamheten under kommande decennium.

Styrelsen framhåller i det följande, att det kan antas att en utbyggnad av särskilt eftervården för personer, som varit intagna på nykterhetsvårds- och fångvårdsanstalter, skulle på längre sikt i icke oväsentlig utsträckning reducera omfattningen av lösdriveriklientelet. Av socialstyrelsen i samband med lagens tillkomst uttalade önskemål om samarbete mellan olika samhällsorgan har i viss mån tillgodosetts genom de förra året vidtagna ändringarna i 1 och 6 §§ socialhjälpslagen, som avsåg skyldighet för socialnämnd att bedriva en aktiv uppsökande verksamhet och som förutsatte samarbete med organ som ansvarar för bl.a. bostadsanskaffning, sysselsättning och rehabilitering. Samarbete med organ som ansvarar för eftervård i olika former

bör även komma till stånd. I storstäderna, där hithörande klientel närmast återfinns, bedrivs väl redan i viss utsträckning ett sådant samarbete. Man torde kunna räkna med att detta kommer att intensifieras efter 1968 års lagändring.

I fråga om *syftet med asocialitetslagen*, som främst torde ha varit att undanröja den samhällsfara som ifrågavarande klientel kan utgöra, anför socialstyrelsen.

Socialstyrelsen vill framhålla att varje arbetsför straffad person som icke återvunnits till arbetslivet kan sägas utgöra en liknande samhällsfara. Man kan t. o. m. säga att alla arbetslösa personer som saknar medel till uppehållet utgör en dylik fara. Detta var den inställning som låg till grund för stadgan angående s. k. försvarslöse och sedermera lösdrivarlagen.

I dagens läge kan den inställning som legat bakom ifrågavarande lagstiftning icke längre godtagas.

Vad narkomanerna beträffar vill socialstyrelsen erinra om att sedan asocialitetslagen trädde i kraft ny lagstiftning tillkommit och att nya vårdmöjligheter är under uppbyggnad. Icke heller på detta område har lagen längre någon funktion att fylla.

Behovet av ingripanden mot den latent samhällsfara som kan befaras föreligga efter upprepad kriminalitet bör enligt socialstyrelsens mening kunna i tillräcklig utsträckning tillgodoses genom bestämmelserna om internering i 30 kap. Brottsbalken.

Redan vid lagens tillkomst framskyntade på sina håll i remissyttrandena en viss olust mot en lagstiftning som stadgade ingripande mot en fara som icke kunde mera konkret beskrivas. Risken för att rättssäkerhetskravet icke skulle kunna i skälig utsträckning tillgodoses ansågs betydande. I olika sammanhang föreskrevs därför i motiven en mycket restriktiv tillämpning. Resultatet har blivit att lagen praktiskt taget icke kunnat tillämpas. En uppmjukning av den restriktiva tillämpningen ter sig återigen vansklighet ur rättssäkerhetssynpunkt. Enligt socialstyrelsens mening bör därför åtgärder i sådan riktning icke ifrågasättas.

Socialstyrelsen ställer sig slutligen avvisande till yrkandet i motionerna om lagstiftning, som vid ett avskaffande av asocialitetslagen skulle ge möjlighet till undersökning och eventuell övervakning i särskilt allvarliga fall av prostitution och annan asocialitet. I detta avseende anför styrelsen bl. a. följande.

Givetvis är det önskvärt att samhället genom rena hjälpåtgärder verkar för att yrkesprostituerade överger sin hantering. En utredning i sådant syfte kan vara motiverad. Styrelsen kan emellertid icke tillstyrka att man därvid överväger några tvångsåtgärder och alltså icke heller — som motionärerna ifrågasatt — någon form av övervakning. I den mån brottslighet föreligger eller kan misstänkas föreligga hos prostituerade, eller i fall där prostitutionen kan misstänkas stå i samband med brottslighet hos annan, exempelvis sutenörer, finns samma möjligheter till polisingripande och utredning som vid annan misstänkt brottslighet. Skulle vid sådan utredning eller eljest framkomma att vederbörande är i behov av speciell vård exempelvis nykterhetsvård eller psykiatrisk vård kan ingripande ske enligt speciallagstiftningen på respektive område.

Styrelsen för Svenska kommunförbundet uttalar, att styrelsen kan dela motionärernas uppfattning att erfarenheterna av lagen inte varit särskilt positiva och att lagen inte kan sägas ha varit av någon egentlig betydelse för den kommande socialvårdens del.

Vidare anför styrelsen.

Med hänsyn till att lagen endast varit i kraft fyra år och någon närmare utredning om lagens tillämpning icke föreligger anser sig förbundet endast i så måtto kunna tillstyrka motionärernas hemställan att förbundet förordar att frågan om samhällets åtgärder mot samhällsfarlig asocialitet i första hand bör bli föremål för förnyad utredning, varvid samtidigt övriga av motionärerna berörda frågor bör tagas upp till övervägande.

Utskottet

Lagen om åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet, som trädde i kraft den 1 januari 1965 och då ersatte 1885 års lösdriverilag, har kommit till för att tillgodose samhällsskyddet mot ett restklientel av samhällsfarligt asociala individer i de fall då detta skydd inte kan tillgodoses genom kriminalvård, socialvård eller sjukvård. Som samhällsfarligt asocial anses enligt lagen den som underlåter att efter förmåga söka försörja sig hederligt samt för ett sådant asocialt liv att uppenbar fara föreligger för allmän ordning eller säkerhet. Lagen är avsedd att kunna användas mot personer som tillhör grupperna bettlare, kriminella element, prostituerade, sutenörer och liknande. Den som omfattas av lagen får enligt beslut av domstol tvångsintas i vårdanstalt och kvarhållas där högst två år. Han skall dessförinnan regelmässigt utskrivas villkorligt och stå under övervakning under en prøvotid.

Motionärerna framhåller att lagen i praktiken endast tillämpats i något enstaka fall och då mot gatuprostituerade utan kriminell belastning. Där emot har lagen inte utnyttjats mot exempelvis sutenörer och andra som i mer egentlig mening är samhällsfarliga. Motionärerna menar att lagen bör upphävas eftersom den inte tjänar något meningsfullt syfte. De yrkar att lagen upphävs vid kommande årsskifte. Motionärerna framhåller emellertid vidare, att samhället har visst ansvar då det gäller att förhindra uppkomsten av vanemässiga asociala beteenden, som kan utmyнна i förfall och kriminalitet. Åtgärder främst av vårdkaraktär bör därför kunna vidtas i särskilt allvarliga fall av asocialitet. Motionärerna yrkar att Kungl. Maj:t i detta syfte framlägger förslag till lagstiftning som ger möjlighet till undersökning och om så behövs övervakning från polis- och socialmyndigheternas sida. Slutligen yrkar motionärerna, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar, att behovet av forskning kring prostitutionen bör uppmärksammas i samband med anslagsgivningen till social forskning.

De uppgifter rörande tillämpningen av lagen om åtgärder vid samhälls-

farlig asocialitet som lämnats av rikspolisstyrelsen och riksåklagaren ger klart belägg för att, som motionärerna påstått, lagen i praktiken föranlett omhändertagande mycket sällan och därvid riktats uteslutande mot kvinnor som ägnat sig åt gatuprostitution. Riksåklagaren har påpekat att ingripandena synes ha skett tämligen slumpmässigt och praktiskt taget varit begränsade till ett åklagardistrikt. Eftersom individerna i flertalet av de grupper, som lagen är avsedd att ge ett samhällsskydd mot, således inte varit föremål för talan om intagning på arbetsanstalt, finns det enligt utskottets mening fog för antagande att syftet med lagen inte uppnåtts. Det kan även, som framgår av socialstyrelsens yttrande, ifrågasättas om — sett på längre sikt — det samhällsskydd som är lagstiftningens syfte över huvud kan uppnås genom omhändertagande enligt lagen. I stället synes starka skäl tala för att samhället måste lösa problemet med de samhällsfarligt asociala på annat sätt. Socialstyrelsen har pekat bl. a. på den utbyggnad av narkomanvården som pågår och har vidare framhållit betydelsen av förbättrad eftervård inom kriminal- och nykterhetsvård. Vidare har styrelsen framhållit betydelsen av de ändringar i socialhjälpslagen som företogs 1968 och som innebar bl. a. skyldighet för socialnämnderna att bedriva en aktiv uppsökande verksamhet avseende alla som möter betydande svårigheter i sin dagliga livsföring. Till dessa synpunkter på lagstiftningen såsom ett medel att hjälpa personer som har svårt att anpassa sig i det normala samhället kommer att, såsom framhållits under remissbehandlingen, antalet sådana personer är litet och att den fortgående utbyggnaden på vårdsidan är ägnad att ytterligare reducera antalet. Samtliga redovisade omständigheter talar enligt utskottets mening för att lagen om åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet upphävs.

Som framgår av i främsta rummet de vid rikspolisstyrelsens remissvar fogade yttrandena från polismästarna i de största städerna har å andra sidan lagen mera indirekt en effekt genom att lagen bl. a. ger möjlighet att närmare kontrollera det asociala klientelet. Den skapar samtidigt möjlighet för polisen att genom samarbete med andra samhällsorgan åstadkomma vård och hjälp så att orsakerna till den asociala livsföringen undanröjs. Det kan otvivelaktigt finnas ett behov av att då det gäller allvarigare fall av asocialitet även i fortsättningen ge polisen möjlighet att vidta åtgärder i nu angivna syfte. Likartade utredningsmöjligheter — utöver vad som erbjuds inom vårdlagstiftningen — kan också visa sig behövliga för andra myndigheter. Vilka behov som i detta hänseende föreligger och på vilket sätt man kan åstadkomma en lösning bör klarläggas.

Vad utskottet sålunda anfört bör bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.

Självfallet är det av betydelse att prostitutionens omfattning och karaktär blir föremål för forskning. Enligt utskottets mening är det dock inte möjligt att i detta sammanhang angelägenhetsgradera denna och annan samhällsforskning. Motionsyrkandet i detta avseende bör därför inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet hemställer,

A. att riksdagen i anledning av motionerna I: 39 och II: 47 i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet anfört angående lagen om åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet;

B. att motionerna, i den mån de inte besvarats genom vad utskottet under A. hemställt, inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 13 maj 1969

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herr Strand (s), fru Hamrin-Thorell (fp), herrar Lars Larsson (s), Dahlberg (s), Österdahl (fp), Andreasson (cp), fru Grethe Lundblad (s) och herr Blomquist (m);

från a n d r a kammaren: fröken Sandell (s), herrar Fredriksson (s), Svensson i Kungälv (s), fru Skantz (s)*, fru Nilsson (cp), fru Fränkel (fp), herr Åkerlind (m) och fru Håvik (s).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.